

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΕΝΑΣ ΔΙΑΡΚΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η επιστημονική περιοχή της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί έναν κλάδο με βαθιές διεπιστημονικές διασυνδέσεις και δικό της εννοιολογικό σύστημα. Μια συνδιαλλαγή κλάδων όπως η ιστορία, η αρχιτεκτονική, η αισθητική, και η τεχνολογία, παρείχε την γένεση ενός μοναδικού συνόλου εννοιών που σχετίζονται με την προστασία των μνημείων.

Κρίνεται ως απαραίτητη η μετάβαση από καθημερινούς χαρακτηρισμούς όπως “παραδοσιακό” και νεοκλασικό” και από ένα γενικό καθεστώς προστασίας, στην οργάνωση ενός λεξιλογίου και μιας πρακτικής, μέσα από την εγκατεστημένη και με ισχυρό λόγο στις χώρες του εξωτερικού, επιστήμη της αποκατάστασης μνημείων. Μια περιοχή με μακροχρόνια εμπειρία από την ενεργή ενασχόληση με τα μνημεία και την προστασία τους.

Η λέξη μνημείο προέρχεται από το ρήμα “ μνάομαι - μιμνήσκω ” και εκφράζει την ανάμνηση για μια ιστορική συνθήκη, με τον καθημερινό υπαινιγμό της λέξης να δηλώνει και μνημειακό κτίσμα, ένα ιδιαίτερο προϊόν της ανθρώπινης δραστηριότητας. Με τους ορισμούς και τα άρθρα του Χάρτη της Βενετίας, η έννοια του διατηρητέου μνημείου διευρύνεται, και περιλαμβάνει, όχι μόνο την υψηλή αρχιτεκτονική, αλλά και την ανώνυμη, απλή αρχιτεκτονική (architettura minore).

Η συνεχώς επικρατούσα άποψη, που γεννήθηκε μετά τις κρίσεις του 20^{ου} αιώνα, ότι τα μνημειακά έργα των λαών αποτελούν “κοινή κληρονομιά” δημιούργησε την ανάγκη για διεθνής συνεργασίες και συνέργειες. Σε αυτήν την ανάγκη απάντησε η δημιουργία διεθνών οργανισμών όπως το ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών), η UNESCO (Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών) και το COE (Συμβούλιο της Ευρώπης). Ανάμεσα στις λοιπές δραστηριότητες αυτών των οργανισμών είναι η παραγωγή κειμένων που εστιάζουν στην συντήρηση και αποκατάσταση της κτισμένης παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. “Χάρτης” είναι μια από τις επίσημες ονομασίες αυτών των κειμένων και η πλέον επικρατούσα σύνοψη του συνόλου όρων όπως συμβάσεις, συστάσεις, διακηρύξεις κ.α.

Πριν συνεχίσουμε την ανάπτυξη της προβληματικής μας, οφείλουμε να ξεχωρίσουμε τους ορισμούς της “Αποκατάσταση της Αρχικής Μορφής” από την “Αποκατάσταση” (resturo) τους οποίους δεν πρέπει να συγχέουμε. Ορίζουμε την Αποκατάσταση της Αρχικής Μορφής, ως την απομάκρυνση όλων των μεταγενέστερων επεμβάσεων ενός μνημείου, με σκοπό την απόκτηση της αρχικής μορφής του. Η Αποκατάσταση (αποκαθιστώ) αφορά την επέμβαση που θα πρέπει να κάνουμε για να εξασφαλίσουμε την συνέχιση της ύπαρξης του και την μεταβίβαση του στις μελλοντικές γενεές. Συνεπώς όταν μιλάμε για Αποκατάσταση εννοούμε την υιοθέτηση μιας ενεργής στάσης απέναντι στα διατηρητέα μνημεία.

Το αστικό τοπίο της Αθήνας, ως χαοτικό συνονθύλευμα ετερόκλητων κτιριακών μορφών, ανάμεσα στο οποίο τα νεοκλασικά διατηρητέα μνημεία παρουσιάζουν μια όχι ευχάριστη εικόνα, συνθλίβει οτιδήποτε προϋπήρχε της νεοελληνικής οικιστικής ανάπτυξης. Τα ξεχωρίζουμε συνεπώς, και λαμβάνουμε μια ενεργή θέση απέναντι στην προστασία τους. Προβληματιζόμαστε σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση αυτών των ζωντανών μαρτυριών της μακρόχρονης παραδόσεως μας. **Ανοίγουμε διάλογο με το παρελθόν.**

Σε περίπτωση που επιλέξουμε να υποστηρίξουμε την επαναχρησιμοποίηση ενός κτιρίου, προχωράμε σε διαδικασίες εξυγίανσης αυτού, στην λήψη δηλαδή όλων των μέτρων που εξασφαλίζουν μια λειτουργική και υγιεινή χρήση των αρχιτεκτονικών μνημείων. Προβαίνουμε σε συμπλήρωση όλων των γλυπτικών, ζωγραφικών και διακοσμητικών στοιχείων που είναι (δεμένα) και χαρακτηρίζουν το μνημείο (με ελεύθερη ερμηνεία αυτών μόνο κατόπιν κριτικού ελέγχου και αυστηρά όπου χρειάζεται). Εξασφαλίζουμε προληπτική προστασία, προλαβαίνοντας την αναγκαιότητα μιας ολοκληρωτικής επέμβασης αποκατάστασης όταν κρίνεται απαραίτητο. Οργανώνουμε επαναλαμβανόμενα μέτρα και ενέργειες για να διατηρήσουμε την υλική και αισθητική υπόσταση των μνημείων.

Αφορμή σκέψεων και προβληματισμού, είναι η διάσωση και η αξιοποίηση κτισμάτων που έχουν ανακηρυχθεί διατηρητέα κτίρια. Τα χαρακτηριστικά αυτά δείγματα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ξεχωρίζουν ακόμη και σήμερα για το ιδιαίτερο κάλλος και την αισθητική τους στο αστικό περιβάλλον.

Στον Δήμο της Αθήνας υπάρχουν διάσπαρτα κτίρια και μνημεία τα οποία στολίζουν την πόλη. Όμως ορισμένα από αυτά είναι εγκαταλελειμμένα στην φθορά του χρόνου. Για τα κτίρια αυτά θα μπορούσε ο δήμος να δημιουργήσει έναν σύνδεσμο με επιτροπή, η οποία μετά από αξιολόγηση να καταθέτει τις ενστάσεις της ή της προτάσεις της στο Υπουργείο Πολιτισμού και στο Υπουργείο Ανάπτυξης έτσι ώστε να ληφθεί μέριμνα επιδοτήσεως των κτιρίων είτε μέσα από εθνικά προγράμματα, είτε σε συνεργασία των ιδιοκτητών τους με ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες οι οποίοι θα συμβάλλουν οικονομικά όχι μόνον στην διατήρησή τους αλλά και στην αξιοποίηση αυτών.

Τέλος ο δήμος μέσω της αναπτυξιακής εταιρείας που διαθέτει, μπορεί να κινεί τα νήματα για την υλοποίηση των έργων. Με αυτή τη διαδικασία, δημιουργείται ένας άλλος επιχειρηματικός παράγοντας στην πόλη με (οίκους) που θα εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους με την εγκατάστασή τους στον δήμο.

Παράσχος Καραβατάκης

Αρχιτέκτων Ε.Μ.Π.

Μέλος του ICOMOS

Μέλος Δ/Σ Φ.Σ.Π.

Οκτώβριος 23, Κηφισιά